

Preek over Lukas 2:19

- Schildwolde, 27 december 2015
- Kees van Dusseldorp

Liturgie:

votum en groet

Ps.105:1,3

wetslezing

Ps.1:1

gebed

Lezen: Luk.1:26-30; 38

Luk.2:15-21

Luk.8:16-21

Luk.11:24-28

Ps.131

preek: Luk.2:19

Ld.328

gebed

collecte

Opw.687

zegen

Gemeente van Christus,

** vluchtig leven verschaalt het geloof

Hoe kan het toch, dat de kerstvakantie voor veel mensen een stressvolle periode is? 25% van de stellen met kinderen heeft in de kerstvakantie een knallende ruzie, blijkt uit onderzoek. 70% van de werknemers heeft in de kerstvakantie last van het werk. Ofwel door een onverwachte oproep, ofwel door extra drukte om alles voor het nieuwe jaar klaar te krijgen, ofwel doordat je je gedachten niet stop kunt zetten. In sommige families zijn het spannende dagen, omdat je geacht wordt elkaar op te zoeken, terwijl de verhoudingen eigenlijk niet goed zijn. In gezinnen levert het aantal kerkdiensten de nodige discussies op. Sommige mensen vinden het een heerlijke periode, anderen ervaren het emotioneel als zwaar.

Deze zondag is een overgangszondag. De kerststress bijna achter ons, met alle concerten, maaltijden en vieringen. En de voorbereidingen voor oud-en-nieuw voor ons. Met alle herinneringen en overzichten die op ons afkomen. De herinneringen en ontmoetingen, de beelden en gesprekken. En met de nieuwe plannen en goede voornemens voor ons. Wat kan een mens zich druk maken! En dan nog zijn je lijstjes niet leeg.

Kan de kerstvakantie ook een periode zijn van bezinning? Persoonlijk stilstaan bij wat er gebeurd is? Overdenken wat het betekent? Opnieuw kiezen je het belangrijkste vindt? Het licht van God op onze wereld zoeken? De rust nemen om terug te kijken, op verhaal te komen en van je ervaringen te leren? Hoe moet dat eigenlijk?

Ons leven gaat kapot aan de hoeveelheid informatie. Niet alleen in de kerstvakantie. Er komt in deze wereld zoveel op je af, dat je niet anders kunt dan er vluchtig kennis van te nemen. Je wilt niet alles binnen laten komen. Er zijn zoveel prikkels, dat je de rust en de ruimte mist om stil te staan bij wat er gebeurt en te ontdekken wat dat met je doet. Maar weet je, dat de kwaliteit van je leven afneemt als je niet af en toe stilstaat? Als je niet af en toe de tijd neemt om op adem te komen, zul je steeds sneller, steeds oppervlakkiger gaan leven. Je verliest het vermogen om te ontspannen en om te genieten. Je wordt een ongezellig mens die zichzelf en anderen voortdurend opjaagt.

Wat, denk je, zijn de gevolgen van stress eigenlijk voor je geloof? Het kan niet anders, dan dat een vluchtig leven consequenties heeft voor je geloof. Mag ik een paar effecten schetsen? Je omgang met God verschaalt, omdat bewust bijbellezen en bidden naar de rand van je leven worden gedrongen. Je beleving van Gods aanwezigheid versmalt, omdat je alleen ruimte hebt voor directe en snelle ervaringen. Je geloofskennis vervaagt, omdat je het geestelijke gesprek niet meer zoekt. Je liefde voor de Heer verdroogt, omdat je geen tijd neemt om anderen te dienen. De vluchtigheid van het leven verschaalt het geloof. Dat is plaatje één.

** in de leer bij Maria

‘Maar Maria bewaarde al deze woorden in haar hart en bleef erover nadenken.’ Dat geeft een heel ander beeld. Het wordt van Maria de moeder van Jezus gezegd, nadat ze de verhalen van de herders heeft gehoord over de verschijning en de boodschap van de engel en de enthousiaste lofzang van de hemelse legermacht. Zij geeft daarmee een heel eigen

reactie op het kerstfeest. Als je in de kerstverhalen rondkijkt, dan kom je schrik tegen en verbazing, en ook verwondering, blijdschap en aanbidding, maar ook boosheid en ongelof. Bij Maria zie je een eigen, bijna verstilde reactie. Ze ziet alles, hoort alles en ervaart alles. Ze neemt het intens in zich op, laat het bezinken en legt de puzzelstukjes bij elkaar. Zo groeit bij haar het besef van de betekenis.

Ik noem dat graag 'het meditatieve van Maria'. We komen het vaker tegen. Bij een gebeurtenis van twaalf jaar later schrijft Lukas ongeveer hetzelfde. Nadat Jezus als tiener in de tempel indruk heeft gemaakt op de theologen en zijn ouders zich ondertussen ernstige zorgen hebben gemaakt, staat er: 'Zijn moeder sloot alles wat er met hem gebeurd was in haar hart.' Je hoort dat meditatieve ook al eerder in haar weloverwogen bereidwilligheid: 'De Heer wil ik dienen, ik wil meewerken aan de realisering van wat u hebt gezegd.' Zo reageert Maria voortdurend op alles wat ze hoort, ziet en meemaakt met betrekking tot Jezus. Met liefde en overgave, maar ook met het overdenken, bewaren en koesteren. Heel actief. Haar geheugen, haar hart en haar verstand zet ze in om te begrijpen en vast te houden wat er met Jezus gebeurt en wat over Jezus gezegd wordt.

Lukas heeft dit opgeschreven, om de betrouwbaarheid van zijn eigen informatie te bevestigen. Je kunt de conclusie trekken dat hij Maria heeft geïnterviewd toen hij research deed voor zijn evangelie. Het is alsof hij zegt: 'Maria wist het allemaal echt nog heel erg goed. Tot in de kleinste details. Ze had een sterk geheugen en een liefdevol hart voor Jezus.' Maar dat is niet het enige. Lukas heeft dit ook opgeschreven om te schetsen wat voor soort geloof Maria had. Is het u wel eens opgevallen, dat we – van alle personen uit het kerstverhaal – alleen over Maria nog meer horen? We komen haar ook tegen als Jezus met zijn publieke werk bezig is. We komen haar ook tegen als Jezus zijn lijdensweg gaat en aan het kruis geëxecuteerd wordt. En we komen haar tegen ná zijn opstanding en hemelvaart, in de eerste kring van gelovigen die de Heilige Geest ontvangen. Dat meditatieve van Maria kon wel eens belangrijker voor ons zijn dan we denken. Haar geloof is in alle onopvallendheid bijzonder krachtig!

In de Rooms-Katholieke kerk is een brede verering van Maria ontstaan, vooral in de geloofsbeleving van de gewone mensen. Zij wordt vereerd en aanbeden als middelares tot Jezus, voor veel gelovigen nog belangrijker dan Jezus. Hoe is dat zo ontstaan? In de rooms-katholieke leer over Maria worden drie lijnen uit de bijbel doorgetrokken: Zij heeft een unieke en heilige taak en plaats gehad als moeder van Gods Zoon. Niemand staat fysiek en sociaal zo dichtbij Jezus als zijn moeder. En zij is de eerste nieuwtestamentische gelovige in de Christus. Die lijnen zijn doorgetrokken en hebben geleid tot een ongepaste verering van Maria. Maar de bijbelse lijnen zelf zijn wel terecht getrokken. Ons past geen eerbied, maar wel respect en liefde voor Maria. Zonder haar te aanbidden ontmoeten we in haar wel degelijk een bijzonder voorbeeld van geloof.

** overdenken van Gods Woord is opdracht

Door de vluchtigheid van ons leven verschaalt het geloof. Dat was de eerste schets. Maria bewaarde als gelovige vrouw alles in haar hart. Dat was de tweede schets. Die twee schetsen schuren tegen elkaar. Dat geeft aan de ene kant verlangen: 'Ik wou dat ik zoveel rust en bezinning in mijn leven had als Maria'. Anderszijds leidt het ook tot vervreemding. 'Zo zit ik niet in elkaar. En onze wereld toch ook niet. Je kunt ons toch niet een vrouw uit zo'n oude cultuur ten voorbeeld houden?'

In dit geval moet dat toch wel. Ik besef dat de cultuur verschillend is. Maar is het niet zo dat de duivel z'n duizenden verslaat door stress, jacht, ambitie, verantwoordelijkheden, onrust, verstrooiing en vermoeidheid? Ik durf dat wel te beweren. Ik merk aan mezelf hoe groot die zuigkracht is. Ik besef heel goed dat je tegen de maatschappij in roeit, als je nee zegt, gezond voor jezelf zorgt, in balans probeert te komen en genoeg neemt met genoeg in plaats van met het maximum. Maar tegelijk maak ik me zorgen over het gebrek aan overdenking van Gods Woord. Zeker, is er verlangen naar geestelijke groei en verdieping van geloof. Maar in de praktijk valt het erg tegen om dat actief op te pakken. Dan blijft het werkelijk overdenken van Gods Woord beperkt tot de zondagse kerkdiensten. Waarbij je jezelf ook nog je gemakkelijk laat afleiden door de verwerking, presentatie of formulering van een predikant. Als er geen rust is, blijf je – ook tijdens een preek of een gebed – vooral bezig met je eigen gedachten en ervaringen. Je neemt vaak niet de ruimte voor een inhoudelijk gesprek met een ander, waarmee je beeld van God zich verrijkt. Je leest van alles, maar als het om een theologisch onderwerp gaat, kun je de concentratie niet lang opbrengen.

Natuurlijk mag ik dit zo kritisch niet vragen als het alleen ging om het geloof van Maria. Maar zelf spreekt Jezus een aantal keren over het bewaren van en leven uit Gods Woord. En dat is – heel opvallend – tot twee keer toe verbonden aan een opmerking over zijn moeder Maria. Eerst het moment dat de mensen zeggen: 'Jezus, uw moeder wil u spreken.' Dan neemt Jezus het geloof van zijn moeder ten voorbeeld: 'Je bent ook mijn moeder als je naar Gods Woord luistert en ernaar handelt.' En later roept iemand, geraakt door Jezus' onderwijs: 'Gelukkig is de schoot die u gedragen heeft.' En Jezus reageert: 'Inderdaad, maar gelukkiger ben je als je net als haar naar Gods Woord luistert en het bewaart.' Zo komt dat meditatieve van Maria als een aansporing van Jezus zelf naar ons toe. Het overdenken en in je hart bewaren van Gods Woord is voor Gods kinderen een opdracht.

** het is ook onmisbaar

Het overdenken en in je hart bewaren van Gods Woord is ook onmisbaar. Dat wil ik er graag aan toevoegen. Je kunt als christen niet zonder persoonlijk bezig te zijn met wat God heeft gezegd en gedaan. Als de ruimte voor de bezinning ontbreekt, verschaalt je geloof. Als het meditatieve geen plaats heeft in je leven, dan krijgt je vertrouwen en je liefde geen kwaliteit.

Het is niet waar dat de kerk dat wel voor je kan doen. Als er door predikanten en ouderlingen maar goed op de zuivere leer van de bijbel wordt gelet, dan bewaren we Gods Woord toch goed? Als elke zondag in de kerk het evangelie opnieuw wordt verkondigd en gebracht, dan overdenken we toch met elkaar Gods Woord? Dat is waar, en het is van groot belang. Maar het neemt je eigen verantwoordelijkheid niet weg. In de hele bijbel worden gelovigen aangespoord om met Gods Woord bezig te zijn. Tegen Jozua wordt bijvoorbeeld gezegd: 'Leg Gods wetboek geen moment terzijde en verdiep je er dag en nacht in.' In de psalmen wordt opgeroepen om Gods daden te gedenken en heel de dag Gods Woord in gedachten te houden. Blijf bezig met Gods Woord! Onmisbaar om daarin rust en wijsheid, blijdschap en vrijheid te vinden.

Het is niet waar dat je alles al wel weet, als je in een christelijk gezin bent geboren en op een gereformeerde school bijbelonderwijs hebt gehad. Natuurlijk ken je dan de hoofdlijnen van de bijbel, de meeste verhalen en een aantal psalmverzen. Wees er dankbaar voor en houdt die kennis op peil. Maar bijbelteksten worden pas tot levend Woord van God voor je, wanneer je ze biddend overweegt en in je hart laat binnenkomen. Of denk je God al genoeg te kennen? Dan vraag ik me af, hoe je besef van de levende God is en of je liefde voor Hem hebt. Daarvoor is het overdenken van Gods Woord onmisbaar.

Het is niet waar dat persoonlijke bijbelstudie eigenlijk overbodig is. Je gelooft immers al in Jezus Christus en daarom weet je dat je in de hemel komt. Waarom zou je je dan nog druk maken? Je geloof is dan toch voldoende? Zeker. Maar in onze belijdenis staat ook, dat kenmerkend voor waar geloof is: het ernstig zoeken van de Heer, de eenvoudige gehoorzaamheid, het diepe vertrouwen met hart en ziel, en het blijvend overdenken van de weldaden van Christus. Dat roept de vraag op of je niet te gemakkelijk denkt dat je wel goed gelovig bent. Persoonlijk luisteren naar Gods Woord is daarin onmisbaar.

Maria bewaarde al deze woorden in haar hart en bleef erover nadenken. Dat meditatieve wordt ons door Jezus als aansporing gegeven. Het is ook onmisbaar in het geloof.

** hoe doe je dat praktisch?

Hoe doe je dat dan praktisch? Hoe ontwikkel je dat overdenken van Gods Woord in je leven? Hoe geef ik aan het bijbellezen echt inhoud, zodat het bijbel-luisteren wordt? Hoe leer ik dat meditatieve ruimte te geven? Hoe groeit mijn kennen van God tot een bron van liefde en wijsheid in mijn leven?

Eén lijn kan ik duidelijk trekken: het overdenken van wat de Heer heeft gedaan en gezegd en van wat Hij nog steeds doet en zegt, het kan eigenlijk niet zonder het lezen, overwegen en bespreken van wat er in de bijbel staat. Daardoor neemt de vertrouwdeheid met God en zijn Woord toe en ook de ontvankelijkheid voor wat de Heer te zeggen heeft en voor Hemzelf.

Geloof niet in het sprookje, dat bijbellezen spontaan, automatisch en vanzelf gaat en altijd leuk en bemoedigend is. Zo was het maar zelden, en zo zal het niet worden. Of wacht je op de dag, dat je tot je eigen verbazing ineens met de bijbel bezig blijkt te zijn? Of dat je ongepland en ongedacht ineens met iemand in gesprek blijkt te zijn over Jezus Christus? Natuurlijk, dat kan gebeuren. Maar de gelovigen die we in de Bijbel ontmoeten, maakten er actief werk van. Ze zochten de tijd om te lezen, te luisteren en te spreken, ze creëerden de rust om door te dringen tot de betekenis en de kracht van Gods Woord. Zij zochten het gesprek. Zij hadden regelmaat en structuur in het lezen van de Schriften.

Dat kan op verschillende manieren. Als ik nog even een uitstapje mag maken naar de Rooms-katholieke kerk: Een priester, diaken of monnik hoort elk kerkelijk jaar alle psalmen langskomen en elke vier jaar alle evangeliën en grote delen van het Oude en Nieuwe Testament. Er is daarvoor een vast rooster ontwikkeld. En om dicht bij huis te blijven: De tijd ligt nog niet zover achter ons, dat in de huiselijke liturgie de bijbel van begin tot eind in ongeveer vier jaar tijd werd doorgelezen aan tafel. De zo opgebouwde bekendheid met de teksten werd verdiept door bijbelstudie op vereniging.

Het gaat mij niet om die concrete vormen. Daaraan is wat aan te plussen en te minnen. Nieuwe tijden vragen om nieuwe vormen. Nieuwe belemmeringen in sociale, culturele, psychische en maatschappelijke omstandigheden vragen om nieuwe oplossingen. Er is best te oefenen hoe je je geheugen, je hart en je verstand opent voor de Heer. Maar het gaat niet vanzelf. Mag het een goed voornemen zijn voor het nieuwe jaar dat deze week begint? Zou het iets kunnen zijn om met elkaar over door te praten? Hoe kunnen we in huis het bijbellezen weer op peil krijgen? Om God te leren kennen en Jezus te leren liefhebben.

‘Maria bewaarde al deze woorden in haar hart en bleef erover nadenken.’ Alles wat zij hoorde, zag en meemaakte over Jezus legde zij bij elkaar. Zo begreep ze steeds meer en steeds dieper de betekenis van Jezus’s woorden en daden. Hoewel ze zijn moeder was, achtte zij zich niet te groot, om haar leven over te geven aan Jezus Christus. Zij voelde zich niet te hoog om Hem te volgen en te dienen, niet als haar Zoon, maar als haar Heer en Heiland. Ze wist haar leven, haar geluk en haar toekomst afhankelijk van de vergeving van haar zonden die Jezus zou bewerken. Zo kwam Christus in haar leven wonen.

Jezus zegt: ‘Gelukkig ben je, als je net als mijn moeder, de woorden van God hoort, overdenkt en in praktijk brengt.’ Zo komt Christus in je leven wonen. Dat werkt helend, verzoenend, troostend, bevrijdend, weg-wijzend. Zo komt er rust en stabiliteit, liefde, wijsheid en vrede in alle ervaringen, gedachten en gevoelens. Rust, vastheid en goede moed in alle vluchtigheid van ons leven.

**

De kerstvakantie kent veel drukte, roept veel gevoelens en gedachten op. We willen de blijdschap, de romantiek, de gezelligheid beleven. De kerstvakantie kent ook veel kerkdiensten. Gebruik ze om op verhaal te komen. Om binnen te laten komen wat God geeft. Om te ontvangen wat Hij zegt. En als je dat in de kerkdiensten niet goed lukt, kies dan andere momenten uit om stil te staan bij de Heer heeft gezegd. Laat het niet wegwaaien. Maar ontvang het leven.

Amen.